

Politične stvari.

Nova šolska postava.

Premembe, katere zadevajo državno postavo od 14. maja 1869. leta o ljudskih šolah, obsegajo §§. 3, 7, 8, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 21, 23, 29, 30, 32, 36, 38, 41, 42, 46, 48, 53, 54, 59, 62 in 75.

Splošen značaj vseh sprememb izreče se lahko v tem, da se v novi postavi odločno naglaša verski poduk in verska izreja, da se postavno spremené nekatere naredbes stare šolske postave, pri katerih je dosedanja skušnja pokazala, da so ali neizpeljive, ali vsaj za poduk napačne, in konečno so se sprejele tudi nekatere polajšave gledé dolžnosti nameščenja novih učnih moči oziroma zgradbe novih šol in pa dovoljenje, da se sme, ako prizadeti prosijo, podučevanje učencev 7. in 8. šolskega leta z nedeljskimi ali večernimi šolami nadomestiti.

Po tem so pomenljive premembe §§. 11, 21 in 48. Stari §. 11 določeval je, da se ima preskrbeti druga učna moč (učitelj), ako v treh zaporednih letih poprečno število učencev presega 160, in v tej razmeri naprej. — Nova šolska postava drži se sicer onih številčev učencev, toda omeji jih samo na celodnevno podučevanje. Pri poldnevnom podučevanju pa povikša število učencev, za katero je po enega učitelja treba na 100; pa k temu tudi ne prišteva onih učencev 7. in 8. šolskega leta, katerim se privolijo postavne polajšave gledé poduka.

Dalje določeval je §. 21 stare šolske postave šolsko dolžnost splošno in brez izjeme od spolnenega 6. do spolnenega 14. leta, ter je zahteval, da se je učenec pred izstopom iz šole izkazal, da zna brati, pisati in računati. — Nova postava gledé slednjega zahteva, da mora učenec pred vsem skazati tudi znanje veronauka, nadalje pa tudi branje, pisanje in računanje.

O šolski dolžnosti pa dovoljuje, držé se 8letne dolžnosti, da se imajo na splošnih ljudskih šolah po dokončanem šestletnem obiskovanju šol otrokom po deželi in pa otrokom revnejih ljudi v mestih in trgih, ako stariši ali njihovi namestniki prosijo, iz ozira vrednih vzrokov dovoliti polajšave gledé obsega (mere) rednega šolskega obiskovanja.

Te polajšave imajo obstajati v omejenji podučevanja na en del leta ali na poldnevni poduk ali na posamezne dni v tednu.

Take polajšave se imajo dovoliti tudi otrokom celih šolskih občin po deželi, ako zastopniki vseh všolanih občin na podlagi občinskih sklepov za to prosijo. V tem slučaju more se učni red tako osnovati, da se okrajšano podučevanje otrokom daje po posebnih, od družih učencev ločenih oddelkih vsaj do dopolnenega 14. leta starosti.

§. 48. konečno v novi postavi v nasprotji s staro določuje, da odgovorno šolsko vodstvo morejo prevzeti samo oni učitelji, kateri skažejo zmožnost podučevati v veronauku one vere, h kateri spada večina dotične šole. Izključeni so tedaj kot vodje na ljudskih šolah drugoverci, tedaj judje ali protestantje med katoličani. Med Slovenci bi za zdaj to imelo samo pomen v Trstu, deloma v Ljubljani ali v Gorici.

Tako imenovani liberalci so se, se ve da, takim premembam ustavljali na vse kriplje.

Deželni zbor kranjski razpuščen.

Kolikorkrat je na javnost prodril glas, da se mora razpustiti krivično voljeni, nenaravni kranjski deželni zbor, in da se bode to kmalu zgodilo, vselej čul se je jok in stok iz nemčurskih časnikov in redno sklepale so se take nemčurske izjave in tožbe, da vendar-le ne bode razpuščen. — Minulo je do malega polnih, težkih šest let, odkar so se vršile one grde, za vsako državo, v kateri ima vladati postava in enaka prostost za vse državljane, sramotne volitve, in zdaj še le, ko bi uže stari zbor postavno ne smel več zborovati, še le zdaj, ko bi bili imeli do naravnega pogina zbora samo še 59 dni, nastopil je zdavnej potrební in opravičeni razpust očividno zato, da bode zmiraj zvesta slovenska kranjska dežela pri domoljubni svečanosti 600letnice dobila zopet svoj postavni, iz prostih volitev izvoljeni deželni zastop, in kolikor krivični volilni red pripušča, tudi po svoji ogromni večini slovenski zastop, kakor je prebivalstvo slovensko.

Ni bilo treba preroškega duha in vedeti, da bode jok in škripanje nemškutarjev po razpustu zborovem še hujše. In res cviliijo v lastnem lističu in v prusko-nemškem listu na Dunaji, in vijejo se kakor gad, ki visi z glavo v precepu, bolí jih posebno, da bodo zdaj želí Slovenci sad svojega truda.

Mi sicer tudi obžalujemo, da se deželni zbor ni razpustil koj l. 1879., ko je nastopila vlada Taaffe-ova, obžalujemo, da bomo imeli odpravljati in popravljati toliko krivic, toliko spak prizadetih v dolgem teku šestih let naše dežele na duševnem in na gmotnem polji. Toda odločno moramo zavrniti podtikanje, kakor da bi se narodna stranka imela zahvaliti nasprotni tudi le za malenkost dobrega v njeni zapaščini; vsak čin njihovega dela bil je krivičen, vsak nam je bil sovražen, in ako se ima kdo pritožiti čez krivico, smo ti edino le mi, katerim se je toliko časa odrekavala pravica in pravo.

Izvrstno zavrača nemčursko javkanje uradna „Laib. Zeitg.“ od preteklega ponedeljka. Uradni list kliče v spomin nemčurski kliki, kako je njihov organ dne 25. maja leta 1877. pozdravljal tedanji razpust deželnega zbora rekoč: „Razpuščen je deželni zbor! S tem slovesnim činom nastopil je jako pomenljiv trenutek za zgodovino razvitka dežele. Po šestih letih zopet je prebivalstvu dana prilika izvrševati svojo dragoceno pravico: odločilno vplivati po volitvah na postavodajstvo in upravo dežele itd.“

Uradni list navaja dalje odgovor ministra kneza Auersperga na dotično interpelacijo, v katerem se samo sklicuje na §. 10. deželnega reda, po katerem „kroni pristaja nedvomljiva pravica, deželni zbor razpustiti kedar koli hoče.“

Sklepa pa omenjeni članek tako-le:

„Mi imamo na to po moči kratko odgovoriti, da, ako „L. W.“ gledé predstoječih volitev govori, „da se bode vnel neizogibljiv prepír“ o nevolji in razdraženosti, da ima pred očmi le one dogodbe pri volitvah l. 1877., ki kažejo najhujšo strankarsko strast, ki se pa ne pokaže z lepo še kje drugod v taki meri. Toda vrenja in razburjenosti med prebivalstvom, umetno provzročene in skrbno gojene, katera je spremljala vse tedanje volitve se do zdaj prav malo ali nič ne zapazi in vkljub volitve ostane pozornost zvesto vdanega prebivalstva obrnjena na bližajočo se šeststoletno svečanost. Prebivalstvo ima vzrok ostati mirno, ker smelo se bode svoje ustavne volilne pravice prosto posluževati in težko popisljiva predrznost „L. W.“ je trditev, da se hočejo Nemci v deželi siloma odriniti. — Kakov bode prihodnji deželni zbor, odločile bodo proste